

## 20. LEKCE

### MONARCHIE V IZRAELI

Po uplynutí období soudců nastupuje v Izraeli doba monarchie – čas, kdy se všechny kmeny opětovně sjednotily v jediný stát, následně se rozdělily na dvě království, Severní a Jižní, která později zanikla po dvou velkých deportacích, nejprve Asyřany a poté Babylóny.

Je to doba panování krále Davida a Šalomouna, kdy probíhala také výstavba chrámu. Pojítka mezi obdobím soudců a obdobím monarchie tvoří působení proroka-soudce Samuela a ustanovení prvního krále Saula, jehož nástupcem se stane David.

**Toto historické období je zahrnuto v První a Druhé knize Samuelově a v První a Druhé knize Královské** (První a Druhou knihou Kronik se budeme zabývat zvlášť. Na první pohled jsou v nich vylíčeny stejné události, i když pojaté z odlišných zorných úhlů. Rovněž k jejich redigování došlo později.)

**Knihy Samuelovy a knihy Královské jakožto historické knihy popisují dějiny tehdy nového politického systému organizace v Izraeli s jedinou ústřední vládnoucí mocí v čele – králem; v časovém horizontu přibližně od roku 1030 do roku 587 před Kristem**, kdy byl Jeruzalém zničen Babylóny a poslední král s většinou svého lidu posláni do vyhnanství.

V tomto období dosáhl Izrael největšího rozmachu politické i vojenské moci. Dosáhl vysoké a ve své době jedinečné náboženské a kulturní úrovně, avšak s tím ruku v ruce zaznamenal i značný politický, vojenský a náboženský úpadek, což přispělo k nezvratnému konci tohoto nezávislého státu.

**Musíme mít na paměti, že zde hovoříme o teologické historii a jednotlivé události jsou vyprávěny z hlediska smlouvy uzavřené mezi Bohem a jeho lidem. V důsledku toho se chování králů buď ve věrnosti Bohu, či v modloslužbě stane od nynějška příčinou vzestupu, nebo úpadku Izraele. Každá změna v dějinách je tedy chápána jako bezprostřední reakce na veškeré chování a jednání panovníkovo, a tudíž i jeho lidu, v souladu či nesouladu se smlouvou.** V tomto smyslu lze chápat i působení proroků, zvláště proroka Elijáše a Elíši, kteří budou neustále vyzývat jednotlivé krále k věrnosti a obrácení k Bohu, aby tak byla zažehnána prokletí.

#### KNIHY SAMUELOVY

**Tyto dvě knihy zachycují období přechodu od doby soudců k ustanovení izraelského státu. Toto historické období dlouhé přibližně sto třicet let líčí události od Samuela, posledního soudce, až po Davida, jemuž předcházela Saul, první izraelský král.**

Spis je s největší pravděpodobností plodem sbírek ústních a písemných tradic, velice blízkých daným událostem. Autor sám byl s největší pravděpodobností jejich přímým svědkem.

V předkládané historii nás osloví velcí protagonisté, jejichž hrdinské činy ale i slabosti jsou velmi živě popisovány. Právě mezi tyto světlé a stinné stránky člověka Bůh začlení svůj plán spásy. To, co ohromuje, je **hlavní postava krále Davida. Ten, ač obtížen slabostmi a nevěrou, zůstane nadále králem symbolizujícím a prorokujícím příchod Mesiáše. Mesiáš bude vskutku potomkem kmene Judova a z domu Davidova. David je králem podle Božího srdce a toto vyvolení příkrývá i jeho slabosti, o nichž jsou v Písmu zmínky. Můžeme říct, že Davidova symbolika nespočívá v jeho bezúhonnosti, ale v Božím vyvolení.** Bůh sám řídí běh dějin a dělá všechno pro spásu člověka. Spása je skutečně dílem Boží věrnosti.

Stejně lze interpretovat čekání na naplnění mesiánského příslibu, které je zřejmé z knih Samuelových. Samotný Samuel očekával příchod Mesiáše, jehož pokaždé identifikoval se zvoleným králem, nejprve se Saulem a pak s Davidem.

I když oba poruší věrnost, David přesto na základě antonomázie (*označení známé osoby obecným názvem*) zůstane králem, symbolem, z jehož domu vzejde Mesiáš, a to jen díky Božímu příslibu (srov. 2S 7,8-16).

Příslib daný prarodičům Adamovi a Evě, Abrahamovi a Mojžíšovi tak začíná nabývat konkrétní podoby. I proroci budou zmiňovat Mesiáše a vždy poukazovat na Davida nebo alespoň na jeho královskou přirozenost.

**Podle hlavních postav můžeme vyprávění v obou knihách rozdělit na čtyři části:**

1. Elí a Samuel (1S 1-7)
2. Samuel a Saul (1S 8-15)
3. Saul a David (1S 16-31)
4. David králem (2S 1-24)

**KeKako** EVANGELIZAČNÍ CENTRUM  
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

**BKš**

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel  
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1  
321 00 Plzeň-Litice  
Tel.: 377 828 180  
Fax: 373 729 721  
E-mail:  
bks@koinonia.cz  
Web site:  
www.koinonia.cz

## 1. Élí a Samuel (1S 1-7)

Kniha začíná Samuelovým zázračným zrozením, jemuž předcházel slib, který dala Hospodinu jeho matka Chana, doposud neplodná – **Samuel bude zasvěcen Bohu**. Proto se mu dostalo výchovy v Šílu u kněze Élího, kde se nacházela schrána úmluvy. Samuel už jako **Pánův prorok** předpoví Élímu Boží trest, který ho stihne za nepravost jeho synů. Ve válce s Pelištejci přijdou Élího synové o život a izraelské vojsko bude poraženo i přesto, že vstupovali na bitevní pole s Boží schránou. Tě se nepřátelé zmocní. Uzavírá se tak období, v němž Élí působil v Izraeli jako soudce.

Pelištejci budou za uchvácení archy potrestáni a pošlou ji do Izraele zpět.

Archa úmluvy není žádným magickým předmětem, nýbrž je znamením Boží přítomnosti uprostřed lidu. Tato přítomnost volá po zodpovědném dodržování smlouvy a jako taková musí být brána v úvahu, proto je nutné, aby byla uložena na správném místě a v rukou toho správného lidu.

Mezitím **Samuel dospěje a jako prorok a soudce na sebe soustředí pozornost Izraele. Díky jeho slovu se Izrael navrátí k Bohu, odstraní ze svého středu cizí bohy a bude sloužit výlučně Hospodinu. Samuel se stává přímluvcem za izraelský lid. Bude to on, kdo zorganizuje a povede otevřený odpor i boj za osvobození z pelišťského útlu.**

## 2. Samuel a Saul (1S 8-15)

Izrael ve stavu neustálého ohrožení nepřáteli a rovněž se vzrůstajícími požadavky na větší jednotu mezi jednotlivými kmeny pochopí, že nutně potřebuje jediné stálé politické i vojenské vedení, autoritu krále. Lid pověří Samuela, aby Boha požádal o krále pro Izrael, jak to bylo zvykem u ostatních národů. Samuel vyjádří svůj nesouhlas. V této žádosti rozpoznává nedostatek víry v jediného a pravého krále Izraele – Boha. Sám Hospodin však Samuelovi navrhne, aby žádost lidu přijal a označil budoucího krále – Saula z kmene Benjamín.

**Zde se nacházíme před dvěma protikladnými, avšak vzájemně se prolínajícími tradicemi, vztahujícími se ke vzniku monarchie v Izraeli – v kladném (srov. 1S 9,1-10,16) a záporném pojetí (srov. 1S 8; 10,17-27; 12).**

**Monarchie zůstane lidským zřízením s jistými omezeními. Nepomůže Izraeli vyřešit problémy, ale postupně převezme charakteristické rysy jednotlivých králů, a to jak kladné, tak ty záporné. Toto zřízení použije Bůh k posílení pozice smlouvy a král bude považován za nosný pilíř smlouvy mezi Bohem a lidem, stane se privilegovaným mluvčím všeho lidu až do zničení Jeruzaléma a ukončení existence monarchie.**

**Monarchie se stává historickým mezníkem při konkretizaci smlouvy. Proto se následně stane předmětem mudroslovných a prorockých reflexí – monarchie je znamením budoucího Božího království.**

Z tohoto hlediska můžeme zdůraznit některé **pozitivní prvky**:

- Bůh slyší volání svého lidu a zasahuje v jeho prospěch stejně, jako to učinil pro izraelský lid v Egyptě (srov. 1S 9,16) – **iniciativa vychází od Boha**;

- král je pomazán a stává se tak osobou posvátnou, prostředníkem mezi Bohem a lidem v pravém slova smyslu – **je prozatímním mesiášem a předobrazem pravého Mesiáše, Pánova pomazaného** (z hebr. *mashiah* = *Pánem pomazaný*);

- **Bůh předává králi svého Ducha** a uschopňuje ho k vykonání spásonosných skutků, jako to umožnil Mojžíšovi, Jozuovi a Soudcům.


Zřetelně vidíme, jak se monarchie, přestože zůstala lidským zřízením, stala Božím nástrojem a znamením nového Božího zásahu ku prospěchu vyvoleného lidu. **Ačkoliv jde o zřízení lidské, Bůh ho povyšuje na znamení a nástroj spásy.**

Naopak **antimonarchistické hnutí nezdůrazňuje ani tak Boží působení, jako spíše iniciativu lidu, jenž se dožaduje krále z nedostatku své víry v Boží zásah** (1S 8). Nicméně u zrodu monarchie bude stát vždy Samuel jako prorok.

**V obou případech – pro monarchii i proti ní – zůstane Bůh nezávisle na králi skutečným výchozím bodem pro spásu Izraele, s nímž uzavřel smlouvu.**

Samuel se loučí s lidem (1S 12).

Prvním králem Izraele se stává Saul a Samuel ho nejprve pomaže olejem a pak je teprve označen losem lidu shromážděného v Mispě. Bůh toto vyvolení ihned potvrdí vítěz-



**Kerkako**  
EVANGELIZAČNÍ CENTRUM  
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

**BKš**

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel  
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1  
321 00 Plzeň-Litice  
Tel.: 377 828 180  
Fax: 373 729 721  
E-mail:  
bks@koinonia.cz  
Web site:  
www.koinonia.cz

stvím nad Amónci. **Nyní má izraelský národ krále, a Samuel tudíž odstoupí z funkce soudce, i když nadále zůstává Božím prorokem.** Saul bude pokračovat v boji proti Pelištejcům a Amálečanům, přičemž celkem dvakrát **neuposlechne Samuelových příkazů** (1S 13 a 15). Neposlušnost prorokovi znamenala neposlušnost samému Bohu, a proto je **Saul odvržen a následnictví trůnu přejde na Davida, Bohem nově vyvoleného** (1S 15,11.26.28). **Trest uvalený na Saula se stane výstrahou budoucím králům. Navzdory královskému pověření musí panovník zůstat v podřízení Bohu a je povinen naslouchat hlasu proroků. Právým vládcem Izraele zůstává Bůh.**

### 3. Saul a David (1S 16-31)

**Bůh opustil Saula** a Samuel to oplakává. Vidí v tom porušení Božího plánu a ztrácí naději, že Saul by mohl být Bohem pomazaným, mesiášem pro Izrael.

**Bůh znovu zasáhne, potvrdí monarchii a do jejího čela zvolí nového krále, Davida** (srov. 1S 16,1). **David pocházel z kmene Juda a byl nejmladším ze synů Jišajových.** Zatímco je Saul stále ještě právoplatným králem Izraele, ne však již z Boží vůle, Samuel v Betlémě tajně pomaže mládence Davida.

I volba Davida králem podtrhuje svobodnou Boží iniciativu, neboť Pán hledí do lidských srdcí a nepodléhá povrchním dojům jako člověk.

**David vstoupí do služeb Saula jako hráč na cítaru a králův zbrojnoš.**

**Tuto pasáž objasňují dvě tradice.**

Podle jedné z nich byl David povolán na Saulův dvůr jako pěvec a hudebník, posléze se stal zbrojnošem (srov. 1S 16,14-23). Davidovi se skutečně dařilo hudbou zahánět zlého ducha, který přepadával Saula. Z tohoto důvodu ho doprovází do boje s Pelištejci (srov. 1S 17,1-11) a vyznamená se v souboji s obrem Goliášem (srov. 1S 17,32-53 – úryvek oběma tradicím společný). Další tradice představuje Davida jako mladého pastýře, Saulovi neznámého, který dorazil na bitevní pole za svými bratry právě ve chvíli, kdy Goliáš vyzval na souboj izraelské vojsko (srov. 1S 17,12-30). Saul pak na základě výsledku boje přijme Davida do svých služeb (srov. 1S 17,55-18,5).

**Davidův úspěch povzbudí Izraelity, v Saulovi však vzbudí závist a podezření. Pouze Saul zná Boží rozhodnutí, že mu bude odňato království, a obává se Davida jako svého soupeře v boji o trůn** (srov. 1S 18,6-16).

**David už není na Saulově dvoře v bezpečí, a tak se ukryje** v jižních oblastech Palestiny daleko od krále, jenž ho chce zbavit života. Shromažďují se kolem něho všichni utlačovaní, připojí se i jeho rodina a všichni společně se jako vypovězenci odeberou do Judska (srov. 1S 22,1-5).

Saul se bude všemožně snažit zmařit Davidův život, neustále ho bude stíhat, ale David i přes vzrůstající královu nenávisť uniká. Davidovi se podvakerát naskytla příležitost Saula zahubit, ten však pro něj zůstává králem, a tudíž osobou posvátnou. Je tedy na Bohu, aby tak učinil sám.

Ani zemřelý Samuel Saulovi nepomůže, navíc mu ze záhrobí předpoví smrt (1S 28,16-19). Bůh si neodporuje, jeho slovo zůstává navždy a nikdo a nic nemůže zabránit naplnění jeho vůle.

Vládu nad královstvím převezme David až po Saulově smrti, k níž došlo dle dvou dostupných pramenů buď sebevraždou, nebo rukou nepřátel (srov. 1S 31,4; 2S 1,8-10).

**Píše se rok 1010 před Kristem.**

Do historie boje mezi Saulem a Davidem je začleněn příběh věrného přátelství Davida a Jónatana, syna Saulova, jemuž příslušelo následnictví trůnu (srov. 1S 18-20; 2S 1,17-27). Jónatan uzná Davidovo Boží vyvolení (srov. 1S 23,15-18) a učiní všechno proto, aby ho zachránil před vražednou žárlivostí svého otce. Jedinečná je jejich vzájemná smlouva a nezlomnost jejich přátelského pouta – předobraz Ježíšovy lásky k jeho učedníkům.

### 4. David, král (2S 1-24)

**Po Saulově smrti uzná kmen Juda Davida králem Judska** a tento bude pomazán v Chebrónu u Abrahamova a Jákobova hrobu. Severní kmene zachovaly věrnost Saulovu domu a považovaly za krále jeho syna Íš-bóšeta.

Tyto dvě strany budou mezi sebou bojovat (srov. 2S 3,1), přičemž Davidova moc bude neustále sílit. Pro vnitřní rozpory v Saulově království bude Íš-bóšet úkladně zavražděn a koruna nabídnuta Davidovi (srov. 2S 5,1-4).

**David tedy převezme vládu nad celým Izraelem. Za hlavní sídlo svého království si volí město Jeruzalém, které nebylo dosud nikým dobyt, a tudíž zatím nepatřilo žádnému kmeni. Jeruzalém se následně stane nejen hlavním městem, ale též**

**náboženským centrem celého Izraele. Právě sem bude přenesena Boží schrána (2S 6) a zde David naplánuje zbudování chrámu.**

**V tomto okamžiku zasáhne prorok Nátan, jenž Davidovi předpoví, že to Bůh sám zbuduje a upevní Davidův dům (2S 7). Jde o mesiánskou zvěst, že jeden z jeho potomků se navěky posadí na jeho trůn (srov. 2S 7,8-16).** Na toto proroctví se budou odvolávat evangelisté ve svých příbězích o zvěstování a narození Ježíše, potomka z domu Davidova. Ježíš bude nazván synem Davidovým jak z hlediska historického, neboť byl skutečně jeho potomkem, tak i prorockého – on je tím přislíbeným a očekávaným Mesiášem.

Nátanovo proroctví doplňuje a konkretizuje prorocké požehnání Jákobovo (Gn 49,8-10), v němž ohlašuje příchod Mesiáše jako Judova potomka s královskou důstojností. Všechna tato prorocká slova sledují jedinou linii. Ta má svůj počátek v knize Genesis 3,15 a nabývá stále více konkrétnější podoby až k okamžiku narození Ježíše z Nazaretu, syna Josefa a Marie.

**David je příkladem krále a pro Izraele takovým zůstane – básník, bojovník, politik a člověk zbožný, člověk velkých ctností i slabostí.**

Díky svým vojenským schopnostem dobude celou Palestinu a dosáhne takového rozmachu, jakého již nikdo jiný nedosáhne. Jako výborný politik dal izraelskému státu takové politické uspořádání, jež bychom dnes mohli nazvat federální.

**Od 11. do 20. kapitoly se historie soustřeďuje na vnitřní boje v Davidově rodině – boje o nástupnictví.**

Počátek nacházíme v **Davidově dvojnásobném hříchu** – v cizoložství a v odsouzení na smrt jeho soka Urijáše, manžela Bat-šeby. **Prorok Nátan jej odhalí a vyčte mu jeho chování, Davidovi je odpuštěno, ale trest ho nemine – smrt syna a meč na jeho dům (srov. 2S 12,9-14).**

**Tehdy nastávají Davidovi bolestné časy** – dcera Támar a jeho manželky jsou zneuctěny, dva synové, Amnón a Abšalóm, zabiti, přičemž Abšalóm se pokusil o převrat a dočasně Davida zbavil trůnu (2S 13-18).

**Je překvapivé, že David ve všech těchto událostech spatřuje zásah Boží ruky a přijímá spravedlivý trest, aniž by ztrácel důvěru a vzdoroval Božím úradkům.** Proto se nepřátelům nemstí, ale pokaždé nabídne odpuštění.

Poslední kapitoly (2S 21-24) jsou jakýmsi krátkým dodatkem, jenž zachycuje další smutné epizody o popravách Saulových potomků, o sčítání lidu a morové ráně (jako trestu od Hospodina). Je do nich vložen Davidův žalm a seznam jeho bohatýrů.

Tak končí vyprávění o hrdinských činech **David, krále – vzoru víry a zbožnosti vůči Bohu, vzoru dobroty a štedrosti k lidu, Istivosti a obratnosti v boji proti nepřátelům, krále, který nastolil v Izraeli čas míru a bezpečí. Jako pozemský král musel být obrazem a znamením pravého krále Izraele – Boha, jehož představoval a zde na zemi zastupoval.**

David proto zůstává králem v pravém slova smyslu, jemuž jsou připisovány některé žalmy. Tradice ho skutečně považuje za autora knihy žalmů. **Tak knihy Samuelovy zahrnují historii počínající Samuelem a končící již zestárlým Davidem.**

## KNIHY KRÁLOVSKÉ

**I tyto knihy tvoří jediné dílo skládající se z čistě praktických důvodů ze dvou částí. Obsahují historii Izraele od Davidovy smrti (asi v r. 970 př. Kr.) až po zničení Jeruzaléma roku 587 před Kristem První i Druhá kniha Královská jsou pokračováním předchozího díla – První a Druhé knihy Samuelovy.**

**Knihy lze rozdělit do tří bloků:**

1. Království Šalomouna (1 Kr 1-11)
2. Dějiny rozdělených království Judska a Izraele až po pád Samaří v r. 722 př. Kr. (1 Kr 12-2 Kr 17)
3. Dějiny Judského království až po zničení Jeruzaléma (2 Kr 18-25)

### 1. Království Šalomouna (1 Kr 1-11)

**Knihy začíná vyprávěním o již věkem sešlém Davidovi, tou dobou upoutaném na lůžko. Kolem něho se mezitím rozpoutaly boje o následnictví mezi Adónijášem a Šalomounem. Jako král bude pomazán Šalomoun ještě za Davidova života.**

Protivníci budou odstraněni a **on bude kralovat v době vnitřního i vnějšího míru, jež vstoupí do všeobecného povědomí jako zlaté období Izraele.**



Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel  
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1  
321 00 Plzeň-Litice  
Tel.: 377 828 180  
Fax: 373 729 721  
E-mail:  
bks@koinonia.cz  
Web site:  
www.koinonia.cz

Šalomoun je synem Bat-šeby a má veškerou podporu proroka Nátana. **Od Boha si vyprosí dar moudrosti pro účely spravedlivého vládnutí, a proto mu Bůh udělí nejen moudrost, o níž požádal, ale též bohatství, slávu a úctu. Šalomoun vstoupí do paměti jako moudrý král.**

**Za těchto příznivých podmínek vybuduje Šalomoun nejen velkolepé monumentální stavby jako např. královský palác, opevnění a konírny, ale především chrám.**

V tomto období Izrael díky rozvoji obchodu a Šalomounově manželské politice dosáhne vysoké úrovně blahobytu a proslaví se až za hranicemi Palestiny (srov. 1 Kr 10,14-25). Příkladem toho je setkání s královnou ze Sáby, jež přišla z Arabského poloostrova přilákána Šalomounovou moudrostí (1 Kr 10).

**Za vlády krále Šalomouna se vedle skvostu a slávy vynořily také stinné stránky – útlak a modloslužba.**

**K realizaci impozantních veřejných děl se využívalo nucené pracovní síly.** Izraelité každým rokem povinně vykonávali práce ve státním zájmu po určitou, přesně stanovenou dobu. Stejně tak musely jednotlivé správní oblasti (vyjma kmene Juda) odevzdávat každý měsíc prostředky na pokrytí nákladů dvora, kde se žilo v přehnaném přepychu. Vyloučení kmene Juda se stalo důvodem k rivalitě a rozdělení státu.

Správy jednotlivých regionů byly kontrolovány královskými prefekty a nikoli místními autoritami. To zraňovalo autonomii kmenů, již David naopak respektoval.

**Šalomoun nadále provozoval manželskou politiku, jež se zaměřovala na uzavírání sňatků s partnerkami z nepřátelských zemí za účelem upevnění vlastní moci.**

Šalomoun měl 700 manželek a 300 konkubín. Všechny tyto sňatky znamenaly politické a obchodní smlouvy.

Důsledkem toho byla otevřenost k modloslužbě, kterou s sebou přinesly jednotlivé manželky, a tudíž přijetí modlářských kultů i tolerance vůči zastoupení posvátných staveb (srov. 1 Kr 11,1-8).

**Sám Šalomoun cizí bohy uctíval (srov. 1 Kr 11,9-13), a proto na izraelské království přivolal trest.**

**Zrada smlouvy, již se Šalomoun dopustil, vyprovokovala odplatu, která se začala naplňovat ještě za jeho života – proti Izraeli začali vystupovat nepřátelé zevnitř i zvenčí.**

Sám Bůh prostřednictvím proroka předpoví rozdělení království rukou Jarobeáma, Izraelity, který se vzbouřil proti králi, utekl do Egypta, aby se tam ukryl, neboť mu Šalomoun usiloval o život.

**Boží trest se však projeví v době kralování jeho syna Rechabeáma rozdělením království na dvě části – království Judské pod vládou Rechabeáma a království Izraelské ovládané Jarobeámem.**

**Šalomoun umírá v r. 930 před Kristem.**

## 2. Historie dvou rozdělených království – Judského a Izraelského – až po pád Samaří (1 Kr 12-2 Kr 17)

**Novým králem je Rechabeám.**

Nucené práce a daně uložené Šalomounem způsobily velkou nespokojenost a otevřenou vzpouru vedenou Jarobeámem, jedním z dozorců veřejných prací. **Po svém návratu do země po Šalomounově smrti se stal vůdcem tohoto protestního hnutí severních kmenů.** Ty požadovaly, aby byly zmírněny daně i práce, a zato se zavázaly uznat nového krále.

Rechabeám po poradě s mládenci, s nimiž na dvoře vyrostl, odpověděl tak, že jeho uložené jeho otcem Šalomounem ještě zvýšil. Tehdy se severní kmeny vzbouří a odloučí se od Judy a za svého krále uznají Jarobeáma (1 Kr 12).

**Tak máme vlastně dvě rozdělená a na sobě nezávislá království – Izraelské království, jež zahrnovalo severní kmeny usazené v oblasti Samařska a Galileje; Judské království v jižní části Palestiny, k němuž zůstane připojen kmen Benjamin (kmen Šimeón byl už tehdy sloučen s kmenem Juda).**

**Kromě politického rozdělení dojde též k náboženskému rozkolu.** Jarobeám nechá odlít dvě sochy zlatých býčků. Jednu z nich umístí do Bét-elu blízko hranice s Judou a další v Danu na severní hranici svého království. Lid se tedy už nemusel ubírat do Jeruzaléma a vyhýbal se tím vlastně návratu pod nadvládu Judského království. Kromě toho ustanovil kněze, kteří nepocházeli z kmene Levi, zbudoval chrámy na posvátných návrších a vyhlásil pro Izrael nové svátky.

**Náboženská jednota byla porušena.**

Opakuje se tak hřích z pouště – pokušení manipulovat Bohem.

Historie pokračuje dál (1 Kr 14-16) přehledem krátkých zpráv o jednotlivých vladařích obou království, uzavírá se izraelským králem **Achabem**. Tento panovník se oženil s **Jezábel**, dcerou týrského krále, která chtěla Izrael přimět k modloslužbě.

**Právě tehdy vystoupí prorok Elijáš, kterého pak bude následovat Elíša, aby bojoval s královnou a jejími proroky ve prospěch pravé bohoslužby jedinému pravému Bohu.**

Od 17. do 22. kapitoly První knihy Královské se dočítáme o Elijášovi, od 1. do 13. kapitoly Druhé knihy Královské se naopak dovídáme o Elíšovi, učedníkovi a nástupci Elijáše.

**Období monarchie je poznamenáno přítomností proroků, kteří ustavičně nabádali krále a lid, aby věrně zachovávali smlouvu. V době krále Davida působili především Samuel a Nátan.**

**Nyní po rozdělení se setkáváme s dalšími dvěma velkými proroky, kteří naplňovali své poslání v Severním království – Elijáš a Elíša.** Jejich přítomnost byla prorockou výzvou k jednotě vyvolení celého Izraele – Bůh svůj lid neopustil.

**Elijáš vystoupil za kralování Achaba** (874-853 př. Kr.), jehož manželka byla sidónská princezna jménem Jezábel. Ta podporovala všemi možnými způsoby pohanský kult Baalův, kult boha deště a plodnosti.

Elijáš prorokuje dlouhé období hladu, jež má být trestem za modlářskou nevěrnost. Déšť sešle Bůh Hospodin, nikoliv Baal (1 Kr 17).

Také na hoře Karmel bude Elijáš čelit Baalovým prorokům (1 Kr 18) – jedině Bůh může seslat oheň z nebe.

Pro Elijáše je to osudově rozhodující okamžik, protože právě po tomto střetu s Baalovými proroky bude muset prchnout před Jezábeliným vražedným hněvem. Útočiště nalezne na hoře Sínaj (Choréb), kde se setká s Bohem (1 Kr 19).

Elijáš se vrací ke zdroji zjevení a Bůh, který se mu zjeví, převyšuje všechny modly světa, je pravým a jediným Pánem, je Bohem smlouvy.

**Elijáš není pouze obhájcem Božích práv, ale též obhájcem chudých** (1 Kr 21), které chrání před bezprávím krále.

Jde o epizodu s Nábotovou vinicí, jíž se chce zmocnit sám král, a proto Nábota nechá ukamenovat. Bůh tento zločin pro výstrahu všem potrestá, neboť zničí celý Achabův dům. Král není pánem života svých poddaných ani jejich majetku. Ve Druhé knize Královské končí „elijášovský cyklus“ vyprávěním o povolání Elijášova nástupce Elíši a o tom, jak byl Elijáš uchvácen v ohnivém voze. Tento příběh se stal inspirací pro tradici, jež věřila v Elijášův návrat na konci časů, coby eschatologického znamení, jak to dokládají i jiné biblické texty (srov. Mal 3,23-24; Sír 48,1-2). Správné vysvětlení nalezne v evangeliích, kdy je ústy samotného Ježíše řečeno, že Elijáš již přišel, totiž Jan Křtitel, protože s Ježíšem nastoupila eschatologická doba (srov. Mt 17,10-13).

Elijáš vystoupil ve vichru do nebe k Bohu – znamení zjevující naše místo určení u Boha, a to v době, v níž taková víra nebyla ještě v Izraeli rozšířena. Bůh si k sobě vezme svého služebníka. Elíša se toho stává svědkem a přijme dvě třetiny Elijášova ducha, což značí díl náležející po právu prvorozenému.

**Od nynějšíka bude i Elíša prorokem rovným Elijášovi, bude mít totéž poslání a jeho zázraky to budou dokazovat.**

Elíša pomůže za krále jednoho z vojenských velitelů, jehož Bůh využije k vykonání soudu nad domem Achabovým a nad Jezábel (2 Kr 9-10).

Mezitím se v Judském království dostane k moci Atalja, dcera Achaba a Jezábel, která se pokusí vyvraždit Davidův rod. Díky zásahu velekněze jako jediný z královských synů přežije malý Jóáš, jenž bude tajně vychováván v chrámu až do chvíle, kdy bude Atalja po převratu sesazena z trůnu (2 Kr 11).

**Po Elíšově smrti kniha pokračuje vyprávěním o osudech jednotlivých králů obou království až po zničení Samaří, hlavního města Severního království, Asyřany v r. 721 před Kristem (srov. 2 Kr 17,5-6).**

Svatopisec předkládá několik zamyšlení nad příčinou pádu království, nad nevěrou Izraele a popisuje také původ Samařanů (srov. 2 Kr 17,24-41).

**Od 18. do 25. kapitoly jsou popsány poslední okamžiky Judského království, které šlo ve stopách království Izraelského – v nevěrnosti smlouvě.**

V době pádu Samaří kraloval v Jeruzalémě **Chizkijáš** (716-687 př. Kr.), král, kterého budou spolu s **Jóšijášem** (ten bude kralovat o sto let později) chválit za zbožnost a reformu. Jeho dílo však nemělo dlouhé trvání, protože jeho nástupce Menaše za svého kralování opět připustil a podporoval pohanskou modloslužbu.

**Za vlády Chizkijáše konal svou prorockou službu prorok Izajáš, též zvaný První**

EVANGELIZAČNÍ CENTRUM  
**KeKako**  
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

**BKš**

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel  
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1  
321 00 Plzeň-Litice  
Tel.: 377 828 180  
Fax: 373 729 721  
E-mail:  
bks@koinonia.cz  
Web site:  
www.koinonia.cz

**Izajáš.** Jóšijáš (640-609 př. Kr.) se znovu pokusí o zavedení reformy a bude pokračovat v Chizkijášově díle. Nebude to však stačit, aby odvrátil hrozící trest. V té době bude v chrámu též nalezena kniha zákona a před Hospodinem obnovena smlouva.

Jóšijáš padne v boji s faraonem, převahu nad Asyřany získají Babylóňané a usadí se v Palestině. **Judské království bude několikrát napadeno vojskem Nebúkadnesara, babylónského krále. V r. 587 před Kristem bude dobyt a zničen Jeruzalém, chrám srovnán se zemí a většina lidu odvečena do vyhnanství v Mezopotámii, jak to asi před sto čtyřiceti lety učinili Asyřané s královstvím Izraele. V tomto období konal svoji prorockou službu Jeremjáš.**

Kniha končí zprávou o milosti udělené v exilu králi Jójakinovi novým babylónským králem (560 př. Kr.). **Tak končí monarchie v Izraeli.**

**Podle svatopisců je třeba připsat pád království na účet lidu nevěrnému smlouvě s Bohem, přičemž zodpovědnost za to nesou v prvé řadě králové.** Zapomněli na své vyvolení, a proto se snížili ke zvykům všech okolních národů, hledající tak přežít pouze v politických smlouvách, nikoli v Bohu.

**Zpronevěřili se svému prvořadému úkolu – věrnosti smlouvě.**

**V Severním království se jednotlivé vládnoucí rodiny navzájem vyhlazují, zatímco v Judském království si Davidova rodina stabilně udržela vládu po celou dobu trvání monarchie.** Davidovská dynastie pokračuje jen v síle příslibu, jenž byl dán Davidovi samotným Bohem skrze proroka Nátana – **viny Davidových potomků způsobí úpadek a zničení království, vždy v něm však bude vládnout jeden z jeho synů. A skutečně jeho pokolení ve vyhnanství nevymře, ale bude žít dokud nepřijde „Ten, jenž nikdy nebude zbaven žezla a jehož budou poslouchat lidská pokolení“ (srov. Gn 49,10; 2S 7,16).**

Je zajímavé, že žádný z králů nedosáhl takové náboženské výše jako David. Všichni tito **králové budou vždy uváděni do souvislosti s Rechabeámem a Jarobeámem, pokud jde o jejich bezbožný život, kromě některých judských králů, kteří vynikali věrností, ne však takovou, aby zcela vyhladili z lidu modloslužbu.**

**Lid, který přežil ránu exilu, mezitím posílí svoji víru v Boha a pod vedením proroků a zákoníků nově vyloží vlastní dějiny i osud – budoucí mesiánské království nebude nutně rádu politického, ale duchovního, Davidovo a Šalomounovo království bylo vlastně jen jeho prorockým předobrazem.** Bůh svůj lid skrze bolest a porážku vychovával k věrnosti a vedl jej k návratu ke smlouvě a chránil ho před naprostým zničením. Tím potvrzoval jeho vyvolení a poslání – vlastnit zemi, zachovat bohoslužbu jedinému a pravému Bohu, předávat jeho slovo, uchovat si naději a čekat na Mesiáše, Spasitele celého lidstva.

Po zničení Jeruzaléma, chrámu a následně ve vyhnanství prožije izraelský lid hlubokou krizi – nic nezůstalo, archa byla přenesena do exilu, chrám znesvěcen a lid zbaven vlastní země.

**Právě skrze tyto rány Izrael v Písmu znovu nalezne vysvětlení všech událostí a také sílu k tomu, aby jako vyvolený lid, jemuž patří přísliby, našel nové uspořádání.** Z této zkušenosti vyjde lid posílen ve smlouvě uzavřené s Bohem a Slovo Boží se tím potvrdí.

**Bůh nepochybil, lid však projevil nevěrnost, a proto za své viny zaplatil. Nyní mu nezbyvá než se vrátit ke zdroji požehnání – k věrnosti smlouvě.**

## ÚKOLY

### Cvičení 1-3 zpracujte písemně a zašlete k opravě!

1. V synoptické tabulce porovnejte chvalozpěv Chany (1S 2,1-10) s chvalozpěvem Marie (L 1,46-55) a uveďte podobné pasáže.
2. Vytvořte další jednoduchou srovnávací tabulku a porovnejte Nátanovo proroctví (2S 7,13-16) se zvěstováním Marii (L 1,30-35), rovněž vypište podobné pasáže.
3. Vypište názvy jednotlivých kmenů, popř. národů, kterým by přibližně odpovídalo území:
  - a) Izraelského království v době krále Davida
  - b) Izraelského království v době krále Jarobeáma
  - c) Judského království v době krále Rechabeáma
4. Zamyslete se nad Davidovým životním příběhem od 1S 16 po 2S 24.
5. Zamyslete se nad tím, jaké jsou podle vás Šalomounovy kladné a záporné vlastnosti.

<b>Shrnující srovnání mezi dvěma královstvími</b>	
<b>IZRAELSKÉ – SEVERNÍ KRÁLOVSTVÍ</b>	<b>JUDSKÉ – JIŽNÍ KRÁLOVSTVÍ</b>
větší a bohatší	menší a vyprahlejší
zahrnuje devět kmenů	zahrnuje kmen Juda (ten pojme i kmen Šimeón) a Benjamín
hranice: 15 km na sever od Jeruzaléma až k Libanonu a od Středozemního moře až k řece Jordán	hranice: na jihu mezi pelištejským pobřežím a Mrtvým mořem
Samařsko a Galilea – úrodné oblasti	hlavní obživu tvořilo pastevectví a chov dobytka
obchodní styky s Féničany a obyvateli Sýrie	bez přístavu a důležitých obchodních cest, jde o uzavřenou zemi
časté konflikty se sousedními národy	izolace umožní zemi klidnější existenci
vnitřní nerovnováha, bez stálé dynastie s opakovanými pokusy o převrat a intrikami v paláci	stálá dynastie – všichni králové jsou z potomstva Davidova a Šalomounova, od nichž převzali jednotné uspořádání
po 50 letech bez stabilního hlavního města je zvoleno Samaří	Jeruzalém – hlavní město a město svaté
bez chrámu, kenaanská náboženství začnou soupeřit s náboženstvím Jhwh	přes vliv kenaanských náboženství převažuje díky chrámu a bohoslužbě náboženství Jhwh
za Elijáše, Eliši, Ámose a Ozeáše vzniká prorocké hnutí, ovlivní elohistickou a deuteronomní tradici	rodí se jahvistická tradice, působí zde proroci Izajáš, Micheáš a Jeremjáš
působením proroků si lid uvědomí svou neustálou nevěrnost vůči Bohu a současně věrnost Boha, vždy ochotného odpustit	upevňuje se vědomí mesiánské naděje – jednoho dne vzejde z domu Davidova Mesiáš, který bude kralovat na věky a přinese spásu
Izrael padne pod nadvládu Asyřanů v r. 721 př. Kr., lid je odveden do vyhnanství a mizí beze stopy (2Kr 17,1-23)	v r. 587 př. Kr. padne Judsko pod nadvládu Babylóňanů (2Kr 25,1-21), chrám je vypleněn a Jeruzalém zničen